

L'arquitectura d'Enric Miralles continua viva

Ara fa un any, la mort va sorprendre la vida d'Enric Miralles, un dels arquitectes catalans amb més projecció internacional. La seva mirada, però, és present encara en el món de l'arquitectura tant a Catalunya com a l'estranger. Aquests dies, familiars, amics i companys el recorden i li reten tot un seguit d'homenatges.

“**L'**Enric és viu entre nosaltres perquè els seus projectes van endavant”, diuen

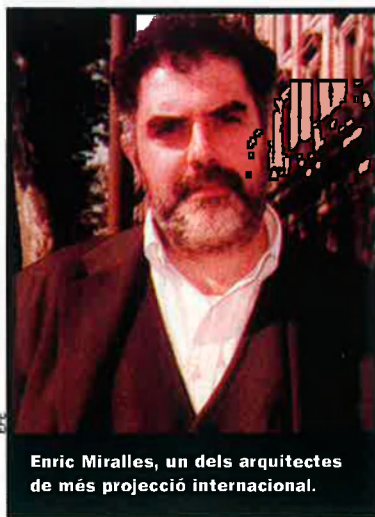
avui les persones que coneixien l'Enric Miralles i treballaven amb ell. La mort el va sorprendre el 3 de juliol del 2000, als quaranta-cinc anys, l'edat en què molts arquitectes comencen l'etapa de maduresa de la seva obra. En aquells moments, l'Enric Miralles ja tenia una obra ben extensa i diversa i comptava amb un important reconeixement internacional. Es trobava en un bon moment d'expansió personal. L'arquitecte va morir a conseqüència d'un vessament cerebral a Barcelona, la seva ciutat natal, després de ser tractat a Houston, als EUA, per una malaltia. La mort de Miralles va truncar una de les carreres més creatives de l'arquitectura i va deixar pendent la continuïtat d'una sèrie de projectes que estaven en diferents fases de desenvolupament. Entre aquests projectes, destaquen a l'estranger l'edifici del nou Parlament d'Escòcia, a Edimburg, i la nova Escola d'Arquitectura de Venècia. A Bracelona, tenia especialment tres obres en construcció: el Parc de Diagonal Mar, el Mercat de Santa Caterina i la nova seu

de Gas Natural. L'italiana Benedetta Tagliabue, companya i sòcia d'Enric Miralles, ha assumit la direcció de l'estudi i està donant continuïtat a aquests projectes.

Descomposar la forma. Aquest és un dels trets definitoris de l'arquitectura d'Enric Miralles, segons explica Eduard Bru, amic personal i director de l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona (ETSAB), adscrita a la Universitat Politècnica de Catalunya. Al marge de corrents internacionals, Miralles tenia una extraordinària personalitat, marcada per una gran passió per la materialitat: “La seva arquitectura és molt atenta a allò fugisser, és a dir, al lloc, al pas del temps, a les hores, al clima, a l'aire..., a tot allò que a vegades les paraules no atenen i que ell

volia captar, fos com fos. Ell volia respondre a aquest món tan ric que percebia i, per això, la seva arquitectura a vegades semblava tensa. No és l'únic arquitecte que tendeix a descomposar la forma però ha sobresortit perquè ho va fer amb molta qualitat.”

Eduard Bru, com a director de l'ETSAB, destaca la importància de la figura de Miralles a l'escola, on s'havia

Enric Miralles, un dels arquitectes de més projecció internacional.

format (s'hi va llicenciar el 1978) i n'era professor i catedràtic. "Ha demostrat que una persona nascuda i formada aquí pot arribar a tenir una dimensió mundial. A l'Enric, no l'hem d'oblidar, a ell, personalment, ni a l'exemple d'empenta i ambició que el van portar a una posició tan beneficiosa per a tots. Amb ell, tot un país és vist arreu del món", opina Bru.

"Posar un ascensor a la meua vida". Les obres d'Enric Miralles es caracteritzen per ser espais oberts. Es pot parlar d'una primera etapa marcada per l'horitzontalitat, amb obres de volum relativament petit. No seria fins més tard, precisament en l'època que va morir, que el canvi d'escala va ser més gran, i que va guanyar concursos per fer projectes de més envergadura. "Recordo que sempre feia broma —explica Eduard Bru— perquè deia que volia posar un ascensor a la seva vida! Amb això volia dir que tenia ganes de construir edificis alts, ja que només li encarregaven pèrgoles, porxos, vestuaris..., tot eren obres horitzontals. Ho va aconseguir. Malauradament, però, quan va començar a construir grans edificis va morir."

En els seus inicis en el món de l'arquitectura, Enric Miralles va treballar molts anys amb Helio Piñón i Albert Viaplana, amb qui va col·laborar en la construcció de la plaça de Sants de Barcelona. Després es va associar amb Carme Pinós, la seva primera dona, i van muntar un estudi independent. El 1985 van guanyar el concurs per la construcció del cementiri d'Igualada, una obra que va continuar tota la seva vida, es va començar a construir el 1989 i encara no s'ha acabat del tot. Ara, aquesta obra té una especial simbologia perquè és on l'arquitecte va rebre sepultura. D'aquesta època també destaquen l'escola La Llauna de Badalona (rehabilitació d'una antiga nau industrial), el pavelló d'esports d'Osca, el pavelló de gimnàstica rítmica d'Alacant, l'escola de Morella, les instal·lacions de tir amb arc a la Vall d'Hebron per als Jocs Olímpics de Barcelona del 1992, les pèrgoles de l'avinguda Icària... Després es va associar amb la

Benedetta Tagliabue, companya i sòcia d'Enric Miralles: "L'Enric era un gran inventor"

—Què destacaria d'Enric Miralles com a arquitecte?

—És molt difícil trobar les paraules i fer un retrat de l'Enric. Jo diria que hi ha un tipus d'artista: aquell per a qui el seu art és la seva vida. Crec que l'Enric era això, l'arquitectura era la seva vida. El que feia estava profundament implicat amb la vida. Per això era seriós, profund, vertader...

—El definiria com un arquitecte innovador?

—Més que innovador era una persona que sempre buscava l'origen de les coses. Volia fugir de l'estereotip i la repetició del que ja sabia fer i per això tot era molt original i especial. En els seus projectes hi ha una idea fonamental: el lloc sempre és més fort que l'arquitectura. La part del paisatge, moviment de terra, la inserció al paisatge..., són molt importants. Crec que això és el *leitmotiv* de la seva obra.

—Tenia un estil propi característic...

—Sí, és així. Té una obra molt diversa però molt coherent. Les idees es destrueixen ràpidament sobretot ara en aquest món en què la comunicació és tan immediata. En aquest context, i especialment en l'arquitectura, les idees també es dissolen ràpidament i per això sorgeix la necessitat de renovar. Crec que ell era un gran inventor. Era una persona molt oberta i donava l'oportunitat de conèixer les seves invencions a tothom.

—Això tenia a veure amb el seu caràcter?

—Crec que sí. Quan va morir, em vaig quedar sorpresa de veure la quantitat de persones interessades en la seva arquitectura. I penso que aquest apreci cap a l'Enric es deu a això, a la seva generositat. Sempre es mostrava obert a ensenyar-ho tot, gairebé no tenia mai un no.

—És una decisió molt valenta, continuar la seva obra, no?

—Tampoc podia fer una altra cosa. No sé si és valenta o no, només he intentat sobreviure. Havia perdut l'Enric i no volia perdre tot el nostre món. Tenia clar que volia seguir amb la nostra gent, els nostres projectes i il·lusions. I això m'ha ajudat molt. És com tenir-lo al costat. Cada vegada que prenc una decisió, el tinc present. T.S.

seva segona dona, l'italiana i també arquitecta Benedetta Tagliabue, amb qui va treballar la resta de la seva vida i li va arribar la projecció internacional, amb obres construïdes a Europa i a l'Àsia.

Continuïtat de l'obra. Els projectes amb què estava treballant Miralles en el moment de morir segueixen enda-

Maqueta del Parlament d'Escòcia.

van, dirigits ara per Benedetta Tagliabue. Entre aquests, hi ha el parc de Diagonal Mar: "Estem molt involucrats en aquest projecte, però és molt complex. Està

avançant bé tot i que faran falta uns quants anys per poder gaudir del parc, entre altres coses perquè necessitem un marge de temps perquè les plantacions creixin." També hi ha la nova seu de

Gas Natural. "En aquest cas, falta el dibuix d'execució però preveiem que es començarà a construir al principi de l'any que ve."

I un projecte que aquest matrimoni d'arquitectes s'estimava molt és la reforma del mercat de Santa Caterina de Barcelona i la seva àrea d'influència, ja que era el seu barri de residència. "El mercat s'haurà acabat entre el maig i el juny del 2003 i els habitatges potser més tard. Hem conservat part de l'estructura de l'edifici del mercat i hem intentat donar-li vida, aprofitant que està construït sobre unes runes arqueològiques d'un antic monestir, que es podran veure perfectament."

Teresa Salas

El projecte d'aquesta caseta de joc de l'arquitecte Enric Miralles es pot veure aquests dies davant del MACBA, a Barcelona.

El Parlament d'Escòcia, l'edifici paisatge

El disseny del nou edifici del Parlament d'Escòcia, a Edimburg, era un dels encàrrecs més importants que tenia l'Enric Miralles a les mans. En el moment de la seva mort, hi estava treballant juntament amb el seu equip. Va guanyar-ne el concurs el juliol del 1998 i actualment està en fase de construcció, amb la previsió d'enllestir-lo el 2003.

El projecte del Parlament d'Escòcia és complicat perquè s'hi barregen qüestions polítiques. "Volem donar al Parlament un caràcter que identifiqués una nació. El caràcter que va sorgir va ser el de la terra. Vam pensar que la terra d'Escòcia unia els diferents pobles, n'era l'element identificador. Per això, hem intentat que l'edifici gairebé fos una emanació de la terra. I és així, un edifici paisatge", explica l'actual responsable del projecte, Benedetta Tagliabue, dona i sòcia de Miralles. Sense veure'l és difícil d'explicar i imaginar, però l'arquitecta ho intenta: "L'edifici sorgeix d'un moviment de terra, que es transforma en un gran amfiteatre públic on, en el futur, s'hi podran fer representacions per a la gent, en massa. Quan està buit, és un parc. Aquest parc amfiteatre és el que sosté la resta de l'edifici en si mateix. Simbòlicament, és bonic pensar que aquest amfiteatre, on caben els escocessos, aguanta l'edifici on treballen els polítics escollits pel poble. Hem traslladat i hem volgut identificar la relació entre la terra, el poble i els polítics, tot això intentant que sigui un espai al més obert possible."

L'edifici del Parlament d'Escòcia prioritza una vegada més, doncs, la forma oberta i no rígida que caracteritza l'arquitectura de Miralles. Aquest projecte de gran envergadura és molt complex de construcció i s'està realitzant amb el sistema "per paquets", que implica contractar la construcció de l'edifici per parts. El pressupost supera els 100 milions de lliures (uns 27.350 milions de pessetes). *T.S.*

Recordant Enric Miralles

Els seus familiars i amics, així com diferents institucions del món de l'arquitectura, estan organitzant diversos actes per retre un homenatge a Enric Miralles, en motiu del primer aniversari de la seva mort. El primer d'aquests actes tindrà lloc el 3 de juliol, el dia que va morir, al mateix cementiri d'Igualada on és enterrat, on se celebrarà una missa acompanyada d'un concert de música clàssica.

El 13 de juliol s'inaugurarà el parc dels Colors a Mollet del Vallès, un parc que va començar a construir-se el 1990. Aquest acte comptarà amb un espectacle a càrrec de la Fura dels Baus. El 16 de juliol s'obre una exposició formada gairebé a base de maquetes sobre l'edifici del Parlament d'Escòcia, al pavelló Mies Van der Rohe, de Barcelona.

Des del 25 de juny, també es pot visitar l'exposició "Cases Impròpies" davant del MACBA, a Barcelona, organitzada pel promotor de Diagonal Mar, el nord-americà Hines, i el mateix Museu d'Art Contemporani. En aquesta exposició, s'hi pot veure una caseta de joc construïda a partir d'un projecte de Miralles i amb l'objectiu que quedi instal·lada després al parc de Diagonal Mar. I, l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona, juntament amb l'Institut Francès d'Arquitectura, la Fundació Mies Van der Rohe i probablement la col·laboració d'algun ministeri, estan treballant amb la idea de fer amb vista a la tardor unes exposicions parcials de l'obra d'Enric Miralles, per mostrant-ne aspectes diferents i amb l'objectiu final de fer-ne un catàleg conjunt. *T.S.*